

SKOL ry uuden markkinatiedon tuottaminen

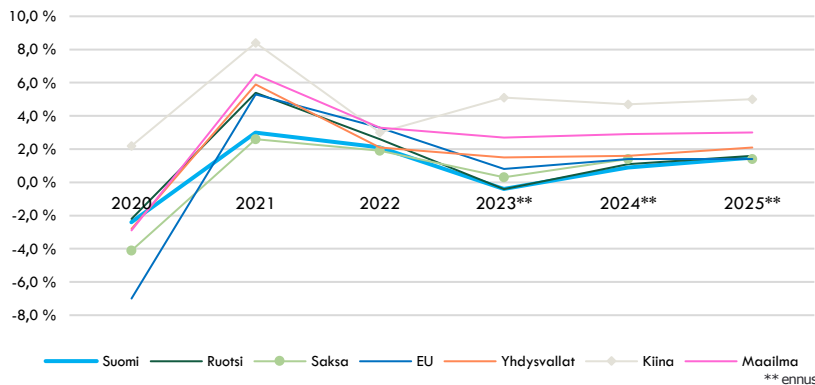
Johdon tiivistelmä 13.10.2023

Bruttokansantuote

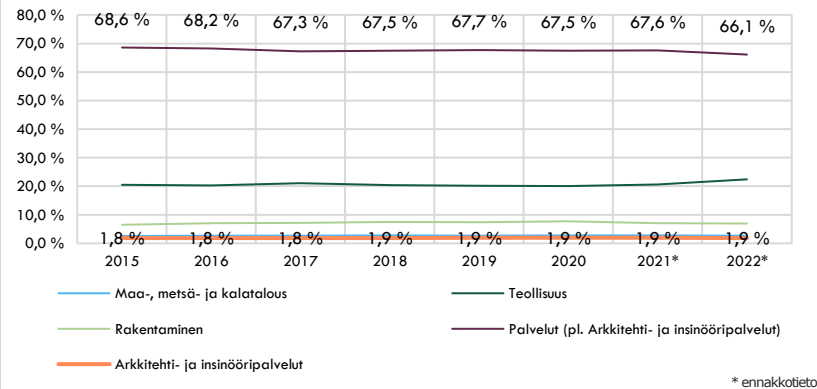
Suomen pysähtyneen talouden kasvun ennustetaan piristyvän inflaation hidastuessa ja uusien investointien nopeuttaessa kasvua

Tuoreimpien ennusteiden mukaan Suomen BKT on kääntymässä kasvuun vuonna 2024. Bruttoarvonlisäystä syntyy etenkin palveluliiketoiminnassa, joskin viime vuosina palvelualojen osuus kokonaisuudesta on supistunut teollisen toiminnan arvonlisän määrän kasvaessa. Samalla kuitenkin suunnittelu- ja konsultointialan osuus arvonlisäyksestä kasvanut.

Bruttokansantuotteen volyymin vuosimuutos, prosentteina

Toimialan osuus Suomen bruttoarvonlisäyksestä (%)

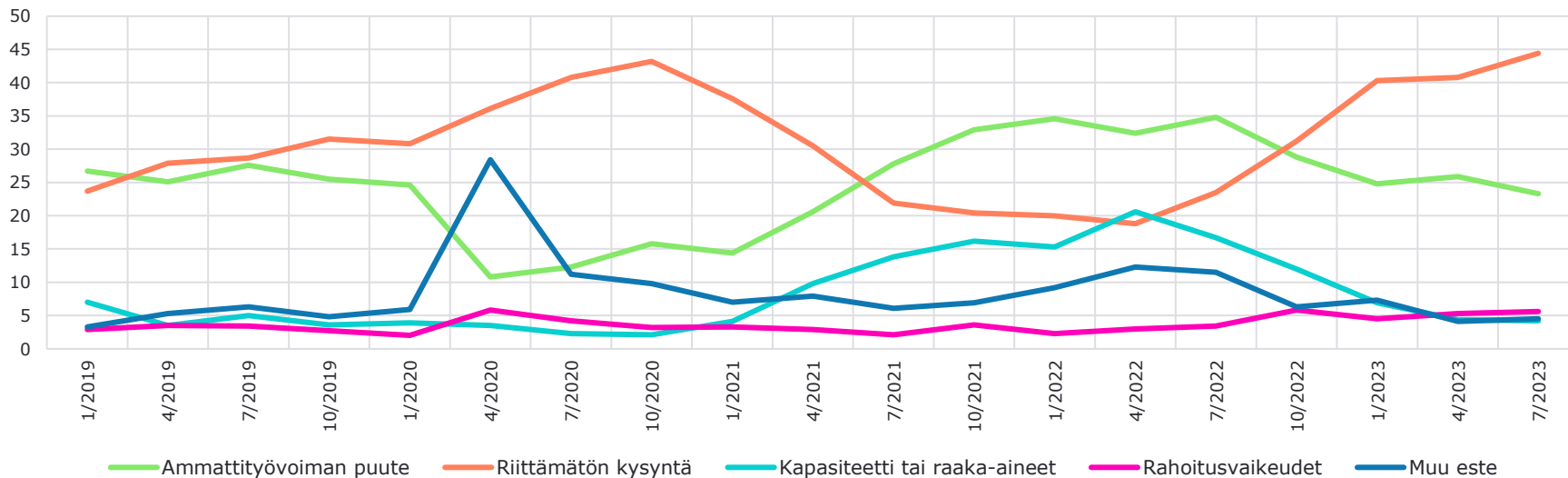

Näkemys: Suomen talous ja uuden teollisuuden osuus arvonlisäyksestä tulevat kasvamaan vihreän siirtymän investointien realisoituessa kasvattaen samalla kysyntää suunnittelu- ja konsultointipalveluille.

Suhdannebarometri

Elinkeinoelämän tuotantokapeikat

Teollisuus, rakentaminen ja palvelut, osuus vastanneista (%)

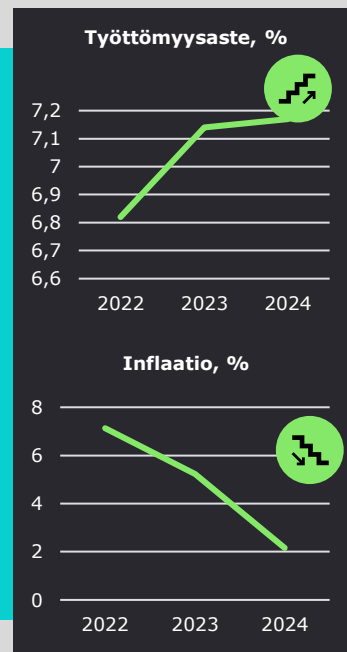
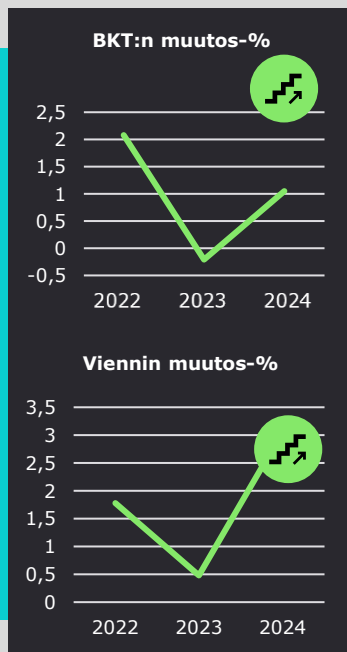

Näkemys: Elinkeinoelämän yritysten vastausten perusteella kasvun suurin haaste tällä hetkellä on kysynnän riittämättömyys, joka on samalla tasolla kuin koronapandemian aikana. Työvoiman saatavuus on helpottanut hieman mutta se on yhä merkittävä hidaste yritysten toiminnassa.

Suomen talouden odotetaan kehittyvän positiiviseen suuntaan

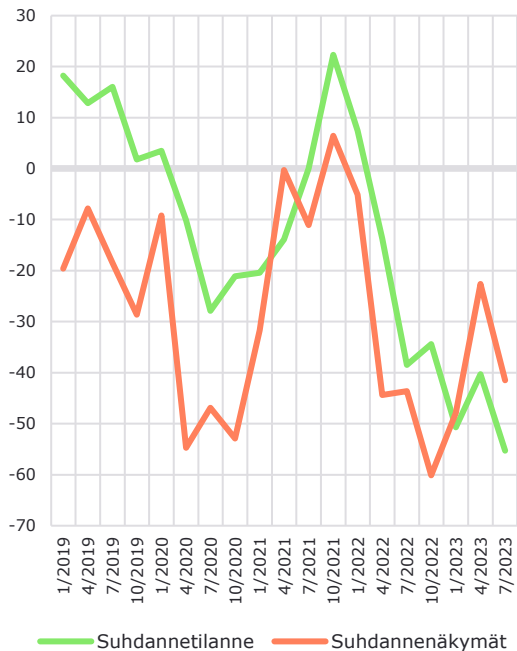
- Ennusteet osoittavat Suomen talouden kääntyvän kasvuun vuonna 2024.
- Ennusteissa on kuitenkin merkittävää vaihtelua tahosta riippuen.
- Erot vuoden 2024 ennusteissa ovat 0,9 – 4,5 prosenttiyksikön välillä indikaattorista riippuen.

Kuvaajat osoittavat yhdeksän eri tahon talouden ennusteista lasketun keskiarvon Suomen talouden ja työllisyyden kehitykselle. Ennusteet on koottu aikaväliltä 1.1.2023-30.6.2023 kansainvälisten ja suomalaisten pankkien sekä tilastoviranomaisten ja tutkimuslaitosten arvioista.

Talonrakentamisen tilannekuva

Rakentamisen suhdannetilanne, saldoluku

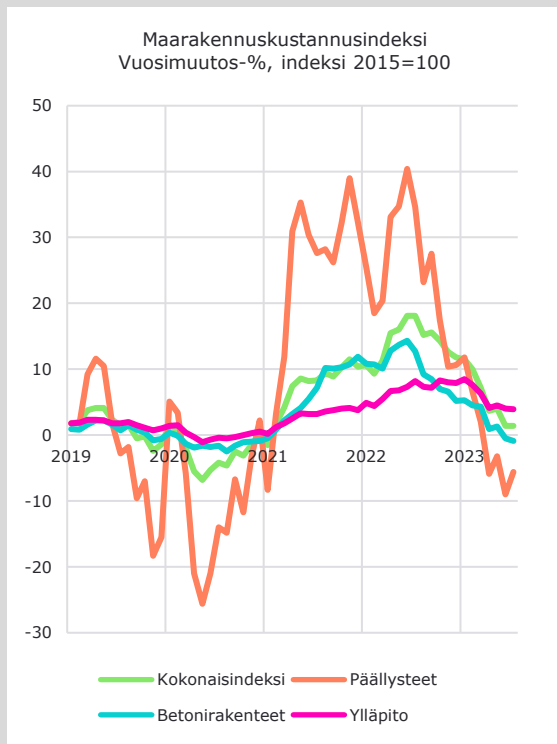
Suhdanne

- Rakennusteollisuus arvioi asuntorakentamisen olevan paremmassa tilanteessa kuin finanssikriisin aikaan
- Rakennuslupien määrä vähentynyt selvästi eivätkä kaikki aloitukset välttämättä käynnisty luvista huolimatta, asuntotuotannon lupakehitys ennakoii laskua pitkälle vuoteen 2024
- Korjausrakentamista hidastaa korkojen ja remonttikustannusten nousu
- Kasvukeskusten ulkopuolella toimitilarakentamisen lasku on ollut kasvukeskuksia jyrkempää. Oman lisähaasteensa kasvukeskusten ulkopuolisille alueille tuo sote- ja pelastusalan toimitilojen organisointi, joka voi vähentää toimitilaravetta entisestään
- Rakentamisen hintojen nousuvauhti on alkanut tasaantumaan. Rakentamisen työllisyyden ennakoidaan heikentyvän voimakkaasti
- Nopeasti noussut korkotasoa pitää asuntosijoittajakysynnän alhaisella tasolla
- Hallitusohjelman linjaus asumisoikeuskohteiden tukien lakkauttamisesta heikentää talonrakentamisen suhdannetta entisestään

Kysyntäajurit

- Kerrostalarakentamisessa keskeneräisten rakennusten rakentamisaika jatkaa rakentamisen volyyymiä vielä suhteellisen korkeana koko loppuvuoden
- RT:n yrityskyselyn mukaan epävarmuus Ukrainan sodasta ja sen talousvaikutuksista on pitkälti hävinnyt
- Investointiympäristö Suomessa nähdään positiivisena ja vihreän siirtymän investointien odotetaan vauhdittavan talouskasvua
- Vihreän siirtymän hankkeiden lupakäsittelylle on annettu väliaikainen etusija aluehallintovirastoissa vuosina 2023–2026
- Pandemian jälkeinen hybridityöskentely on tullut jäädäkseen ja se lisää kysyntää uusille tehokkaammille toimitiloille.
- RT arvioi asuntojen peruskysynnän pysyvän vahvana tulevana vuosina kaupungistumisen ja kuluttajien tulojen kasvun myötä
- Kaupungistumisen myötä julkisten palveluiden järjestäminen lisää julkisten rakennusten volyyymiä erityisesti kasvukeskuksissa

Infrarakentamisen tilannekuva

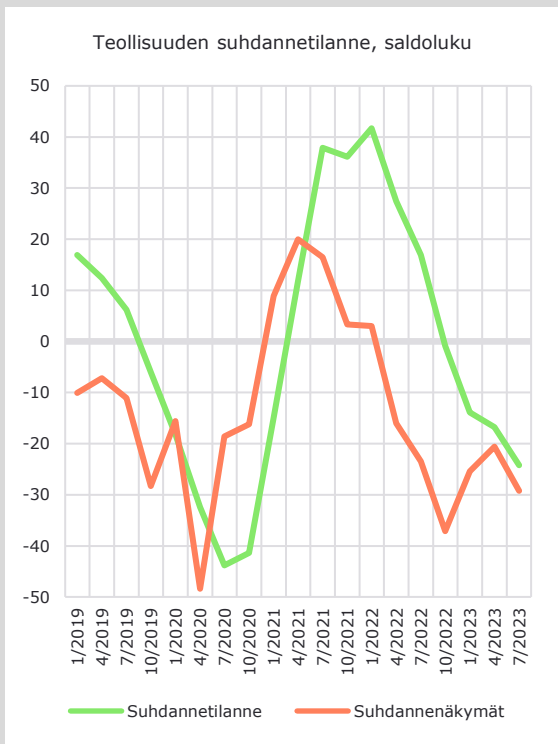
Suhdanne

- Rakennusalan suhdanneryhmä (RAKSU) ennakoii infrarakentamisen määrän supistuvan vuonna 2023 8 prosenttia ja kääntyvän jälleen lievään 1 % kasvuun vuonna 2024. RT ja MANK ry puolestaan arvioivat infrarakentamisen kutistuvan 5-6 % vuonna 2023 ja 1-2 % lisää vuonna 2024
- Talonrakentamisen vähentyessä siihen liittyvä infrarakentaminen vähenee samanaikaisesti
- Katu- ja raitiotierakentamisen arvioidaan säilyvän korkealla tasolla ja maantie- ja energiahuoltoverkoston rakentamisen arvioidaan kasvavan vuonna 2024
- Maarakentamisen kustannusindeksin vuosien 2021-2022 voimakas nousu on taittunut vuonna 2023
- Kuntien talousahdinko vaikuttaa infrarakentamisen määrärahojen supistumiseen

Kysyntäajurit

- Hallitusohjelman määräaikainen neljän miljardin euron investointiohjelma tukee infrarakentamista. Investointiohjelma koostuu panostuksista mm. työvoiman liikkuvuuden, vientivetoisen teollisuuden ja elinkeinoelämän kannalta tärkeisiin väylähankkeisiin ja raidehankkeiden edistämiseen kaikkialla Suomessa. Vuoden 2024 talousarviossa maantieverkon korjausvelan purkamiseen osoitetaan 250 miljoonan euron määräraha.
- Hiilineutraalisuustavoitteet ohjaavat infrainvestointeja raideliikenteen suuntaan, mikä näkyy merkittävinä rata- ja raitiotieinvestointeina lähivuosina
- Kaupungistumisen myötä jatkossa investoidaan viihtyisään, turvalliseen ja vähäpäästöiseen infraan ja pyritään luomaan toiminnallisia matkaketjuja
- Vihreän siirtymän investoinnit edesauttavat laitoksiin liittyvän infrastruktuurin ja sähkökantaverkon rakentamista

Teollisuuden tilannekuva

Suhdanne

- Maailmantalouden heikkous näkyy teollisuustuotannossa ja alan suhdanne on heikentynyt
- Teollisuusyritysten Q2-tulokset ovat laskussa. Poikkeuksellisen korkean kannattavuuden ajanjakson arvioidaan päättyneen
- Korkeiden hintojen ja hintojen vaikea ennakoitavuus vähentää teollisissa investoinneissa tarvittavien tavaroiden ja palveluiden kauppaa.
- Suomen maantieteellinen sijainti hyökkäyssotaa käyvän Venäjän naapurissa on vaikuttanut tänne tuleviin globaaleihin teollisuusinvestointeihin

Kysyntäajurit

- Teollisuusyritysten vahvat tilauskirjat auttavat heikkoina aikoina
- Suomen sähköomavaraisuus tukee teollisuuden kilpailukykyä
- Teollisuusyritysten asiakkaiden ilmastotietoisuus on lisääntynyt, ja puhdas energia on tärkeä kilpailuvaltti
- Vihreän siirtymän investointien odotetaan vauhdittavan talouskasvua
- Vihreän siirtymän hankkeiden lupakäsittelylle on annettu väliaikainen etusija aluehallintovirastoissa vuosina 2023–2026
- Suomen NATO-jäsenyyden tuomat mahdollisuudet

Maankäyttöä ja rakentamista ohjaavat lait

Rakentamislaki

Laki rakennetun ympäristön
tietojärjestelmästä

Vesihuoltolain uudistus

Ennallistamisasetus ja ekologinen kompensatio

Ennallistamisasetus

Ekologinen kompensatio

Energiankulutus ja kestävä kehitys

Uudistettu EED: Energiankulutusten vähentäminen

Kestävyysraportointi

//

Vihreä siirtymä on suuri mahdollisuus ja haaste suunnittelulle ja konsultoinnille.

KUVAUS:

MITÄ

Suomi pyrkii saavuttamaan hiilineutraaliuden vuoteen 2035 mennessä ja pysäyttämään luonnon monimuotoisuuden köyhtymisen vuoteen 2030 mennessä. Suomeen kohdistuvia vihreän siirtymän investointeja tehdään arviolta 140 miljardin euron edestä vuoteen 2035 mennessä.

Vihreä siirtymä luo uutta teknologiaa, joka nopeuttaa siirtymistä pois fossiilisesta energiasta. Toimet säästävät energiaa, parantavat ilmanlaatua ja turvaavat energian toimitusvarmuuden. Koko maahan syntyy kasvua ja uusia työpaikkoja, jotka korvaavat rakennemuutoksen takia katoavia töitä. Samalla kehittyy uutta osaamista, jolla on kysyntää myös muualla maailmassa. Tämä osaaminen parantaa Suomen vientiteollisuuden kilpailukykyä.

MIKSI

Kaupunkien tavoitteiden lisäksi alueelliset, valtiolliset, kansainväliset tavoitteet ja säätelyt mm. ilmaston, energiatehokkuuden, rahoituksen osalta vaikuttavat suunnittelu- ja konsultointialaan. Kaupunkien ja lainsäädännön vaatimukset rakentamiselle tiukentuvat (brändäys, ilmastotavoitteet, kaavoitus, palveluverkkoratkaisut, täydennysrakentaminen)

Halutaan selkeää ja mitattavaa tietoa kestävästä ratkaisusta, halutaan tietoa kokonaisvaikutuksista.

MITEN

Suunnittelun muutos kohti uudistavaa näkökulmaa eli ympäristön tasapainon sijasta haetaan ympäristöpositiivisia ratkaisuja

AJURIT:

kaupungistuminen, väestönkasvu, ilmastonmuutos, resurssien väheneminen, luontokato, energianmurros, luonnonvarojen riittävyys, taksonomia

VAIKUTUKSET:

Uuden kasvun veturi, tarve kestäville ratkaisuille kasvua, vihreän rahoituksen merkitys korostuu, uusien teknologioiden osaamistarve, sektori-integraatio kasvua, maankäytön muutokset

MAHDOLLISUUDET JA HAASTEET SUUNNITTELU- JA KONSULTOINTIALALLE

+

Huomattava määrä vihreitä investointeja ja siten tarve osaamiselle
Työntekijöiden osaamiskentän laajentuminen
Ajatusjohtajuus ja vaikuttaminen

-

Osaamisvaje uusien ratkaisujen osalta sekä nykyisen osaamisen päivittäminen
Lupakäsittelyn pullonkaulat (resurssit, osaaminen)

//

Tekoäly voi vapauttaa suunnittelijan aikaa, mutta edellyttää uudenlaista ajattelua ja osaamista.

KUVAUS:**MITÄ**

Tekoälyllä tulee olemaan useita aloja ja toimintoja läpileikkaava mahdollisuus. Tekoäly tulee lähentämään suunnittelu- ja konsultointialaa ja ICT-alaa. Tekoälyn käyttöön otossa olennaista myös tiedonmistajuuskysymykset, yksityisyys, GDPR sekä eettiset pohdinnat.

MIKSI

Suunnitteluprosessien tehostuminen ja työajan vapauttaminen luovuuden hyväksi.

MITEN

Tekoälyn hyödyntäminen vaatii osaamista eri osa-alueilla mm. palveluiden kehittämisessä, käyttämisessä, myynnissä ja asiakaspalvelussa. Ihmisen oltava myös jatkossa arvioimassa tekoälyn luotettavuutta. Kuinka tekoälyn hyödyntäminen tehdään kunnioittaen asiakkaiden luottamuksellisuutta ja tiedonmistajuutta? Voiko tekoäly pienentää suunnittelu- ja konsultointialaa, jos sama työ hoituu jatkossa pienemmällä työmäärällä?

AJURIT:

digitaalinen kehitys, laitteiden lisääntyneet laskentateho, datan määrä kasvu ja datan käsittely, tarve lisätä tehokkuutta, käyttökohteiden määrän kasvu, tietoisuuden kasvu

VAIKUTUKSET:

osaamistarpeiden muutokset ja vaikutukset työmarkkinoihin, suunnitteluprosessien tehostuminen, työn tehokkuuden kasvu eri toimialoilla, etiikkaan ja kyberturvallisuuteen liittyvät haasteet

MAHDOLLISUUDET JA HAASTEET SUUNNITTELU- JA KONSULTOINTIALALLE

+

Työn automatisointi ja tehokkuuden kasvu osana eri liiketoimintaprosesseja
Resurssien vapautuminen luovaan työhön
Tekoälyn mahdollisuudet laadunvarmistuksessa

-

Osaamisvaje ratkaisujen hyödyntämisessä ja kilpailu osaajista teknologiayritysten kanssa
Tekoälyn hyödyntämiseen liittyvä etiikka ja kyberturvallisuus

//

Yhteistyö rakentamis- ja kiinteistöosaajien ja energiaosaajien välillä tiivistyy jatkossa.

KUVAUS:

MITÄ

Ympäristövaatimukset kasvavassa määrin ohjaamassa investointien rahoitusta. Yhteistyö rakentamis- ja kiinteistöosaajien sekä energiaosaajien välillä tiivistyy jatkossa

MIKSI

Talouden nopea inflaatio ja korkojen nousu painavat rakennusalaa, mutta rakennuskustannusten hidastuva nousu ja suurimpien taantumapelkojen väistyminen tukee kääntymistä takaisin kasvu-uralle lähivuosina.

Etätöiden lisääntyminen voi vaikuttaa toimistorakennusten tulevia käyttötarkoituksia. Vielä kuitenkin aikaista arvioida, palautuuko työssäkäynti toimistoille etätyöbuumin jälkeen

MITEN

Kiinteistöjen energiansäästöön ja siten kustannussäästöihin liittyvät toimenpiteet ovat houkuttelevia pienessä ja suuressa mittakaavassa. Haasteena valita oikeat teknologiat, mitkä ovat voittavia ja vakiintuneita teknologioita tulevaisuudessa? Myös lainsäädännössä epävarmuustekijöitä, mitkä toimenpiteet ovat relevantteja tulevaisuudessa?

AJURIT:

Kaupungistuminen, ilmastonmuutos, digitalisaatio, rakennuskannan ikääntyminen

VAIKUTUKSET:

rahoituksen kytkeytyminen energia- ja ympäristötekijöihin, etätöiden vaikutus toimitiloihin, korjausrakentaminen, talotekniikan ratkaisut

MAHDOLLISUUDET JA HAASTEET SUUNNITTELU- JA KONSULTOINTIALALLE

+

Rakentamisen ja kiinteistöjen energiansäästötarpeet
Kestävät ratkaisut, materiaalien ja kiinteistöjen
uusiokäyttö luo kysyntää
Korjausrakentamisen kasvu

-

Korjausrakentamisen osaaminen
Siiloutuminen eri tekniikka-alojen välillä

Suunnittelu- ja konsultointialan vaikuttavuus

Suunnittelu- ja konsultointialan vaikutus kustannusten ja päästöjen muodostumiseen

Suunnittelu- ja konsultointialan rooli erilaisissa hankkeissa ja investoinneissa on hyvin monisyyinen riippuen kohteiden ja niiden toimintaympäristön erilaisuudesta. Arvion mukaan suunnittelukustannukset ovat n. 5-10 % rakentamisen kokonaiskustannuksista.

Suunnitteluvaiheessa määritellään suurin osa rakentamisessa käytettävistä ratkaisuista, arvion mukaan jopa 70-80 % rakentamisen kokonaiskustannuksista määräytyy suunnitteluvaiheen tuloksena. Elinkaartasolla vaikutus voi olla vielä tätä huomattavasti suurempi, kun huomioidaan suunnitteluvaiheessa tehdyt valinnat mm. kohteen energiajärjestelmiin ja huoltoon liittyen. Elinkaarikustannuksiin liittyy myös oikea-aikainen kunnossapito, jolloin kiinteistöjen ja infraomaisuuden korjausvelan hallinta edellyttää entistä enemmän digitalisaation hyödyntämistä ja tiedolla johtamisen periaatteiden soveltamista osana omaisuudenhallintaa.

Suunnittelulla on suuri merkitys myös päästöjen muodostumiseen. Arvion mukaan jopa 50-80 % rakentamisen päästöistä määrätty suunnitteluratkaisujen myötä.

→ **Suunnittelu- ja konsultointiala on merkittävänä osapuolena elinkaaren kaikissa vaiheissa sekä jokaisessa arvoketjun osassa, joka luo uniikin mahdollisuuden vaikuttaa kokonaisvaltaisesti.**

